

Europejskie Dni Dziedzictwa w darłowskim Zamku

written by Archiwum Urzędu Miejskiego w Darłowie | 12 września 2022

W sobotę 10 września 2022 w Zamku Książąt Pomorskich w Darłowie miały miejsce obchody tegorocznych Europejskich Dni Dziedzictwa, pod hasłem „Echo Gryfitów”.

Europejskie Dni Dziedzictwa rozpoczęły warsztaty dla dzieci „Pokochaj Gryfa”. Następnie interaktywne spotkanie w Sali Rycerskiej poprowadziła Katarzyna Nakielską-Pawluk, autorka znakomitej powieści „Wakacje z Gryfami”, czyli podróży Szlakiem Gryfitów po Pomorzu Zachodnim, Szwecji, Danii i Niemczech. Książka jest opowieścią przygodową dla młodzieży i nie tylko łączącą współczesność z historią Księstwa Pomorskiego i z dziejami rządzącej nim dynastii, promuje międzynarodowy Szlak Gryfitów. Autorka podczas spotkania przeprowadziła konkursy z nagrodami dla czytelników powieści.

O „Legendach dawniej i dziś – co straszycło naszych przodków i czy się tego boimy” –mówiła – Ewelina Trzeciak z darłowskiego – Muzeum Zamkowego. Prelekcję z pokazem slajdów pt „Onomastyka, czyli wszystko się nazywa” zaprezentował dr – Andrzej Chludziński, Wydawnictwo Jasne. Dalej „O gryfickim dziedzictwie mówionym i pisanym”- „Czy język nas kształtuje? –przeprowadziła wykład – Sonia Kądziołka, z Muzeum -Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie. Natomiast Karol Matusiak -dyrektor Zamku Książąt Pomorskich – Muzeum w Darłowie w wykładzie pt. „Książę Barnim XI i jego mecenat artystyczny na zamku w Darłowie” szeroko

zaprezentował sylwetkę księcia i jego działalność.

Na zakończenie obchodów licznie przybyli goście i uczestnicy spotkań mieli okazję zobaczyć i wysłuchać „Jak powstała replika płyty fundacyjnej Barnima XI z 1558 r.” Mówili na ten temat Karol Matusiak i dr hab. Oleksandr Krasnogolovetz, z Narodowego Pedagogicznego Uniwersytetu im. Dragomanova w Kijowie tworca repliki. EDD patronował starosta sławieński Wojciech Wiśniowski.

Replika kamiennej płyty fundacyjnej

Wkrótce replika płyty fundacyjnej księcia Barnima XI zawiśnie w Zamku Książąt Pomorskich w Darłowie. W czasie obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa 10 września 2022 r. pokazano po raz pierwszy replikę kamiennej płyty fundacyjnej księcia Barnima XI z 1538 roku. To dzieło sztuki po naniesieniu barw ma zostać umieszczone na zewnętrznym murze w niszy wieżowej klatki schodowej na dziedzińcu Zamku Książąt Pomorskich w Darłowie w miejscu gdzie znajdowała się oryginalna płyta.

Prawdopodobnie w roku 1892, staraniem Towarzystwa Historii i Starożytności Pomorza, została zdemontowana i przewieziona do Szczecina. Obecnie zdobi skrzydło wschodnie Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie, o czym przypomniał Karol Matusiak, dyrektor Zamku Książąt Pomorskich w Darłowie. Płyta przedstawia dziewięciopółową tarczę herbową utrzymaną przez dwóch „Dzikich Mężów”. Zawiera ona godła wszystkich ziem wchodzących w tym czasie w skład księstwa pomorskiego. Realizacją projektu zajęli się Oleksandr Krasnogolovetz, profesor dr hab. na Wydziale Sztuk Pięknych Narodowego Pedagogicznego Uniwersytetu im. Dragomanova w Kijowie.

Wykonanie repliki nie byłoby możliwe, gdyby nie pomoc i udostępnienie dokumentacji konserwatorskiej przez dyrekcję Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie oraz Pracownię Konserwacji Dzieł Sztuki Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie. Oryginalna płyta o wymiarach 215 cm x 130 cm znajduje się na elewacji zachodniej Skrzydła Wschodniego Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie. Jej autor nie jest znany, zapewne był to pomorski artysta. Płyta została ufundowana w 1538 r. przez księcia pomorskiego Barnima XI, dla zamku w Darłowie i stamtąd przeniesiona do Szczecina w 1892 roku.

Relief na płycie przedstawia herb Księstwa Pomorskiego w jego pełnej reprezentacyjnej formie. Dziewięciopółowa tarcza herbowa, podtrzymywana po bokach przez „dzikich mężów” (odzianych w skóry zwierzęce i turbany), zwieńczona jest klejnotem w formie mitry książęcej z pióropuszem z pawich piór i otoczona bujnymi labrami. Obraz kompozycji stanowią pilastry, dźwigające architrav z inskrypcją wykonaną majuskułą: **BARNIM. D.G. EIVS. NOIS. X BOGUSLAI/X. FILIVS.STETTIN. PO. CAS. WAN. /DVX. RVGIEQ. PRIN.COM.GVSCO. 1538 [BARNIM Z ŁASKI BOŻEJ X TEGO IMIENIA, SYN BOGUSŁAWA X, KSIĄŻĘ SZCZECIŃSKI POMORSKI, WANDALSKI, KSIĄŻĘ RUGIJSKI, HRABIA CHOĆKOWSKI. 1538].**

W polach tarczy rozmieszczone są herby poszczególnych ziem należących do dziedzictwa Gryfitów: u góry heraldycznie od lewej – Księstwa Kaszubskiego (czarny gryf na złotym tle), Księstwa Pomorskiego (czerwony gryf na srebrnym tle), Księstwa Szczecińskiego (czerwony gryf w złotej koronie na srebrnym tle) i w rzędzie środkowym- Księstwa Wendyjskiego (srebrny rybogryf na czerwonym tle), Księstwa Rugijskiego (w górnej części

czarny półlew na złotym tle, w dolnej – czerwony mur na niebieskim tle) – Ziemi Uznamskiej (czerwony gryf z zielonym ukośnym pasem na srebrnym tle), oraz u dołu- Księstwa Wołogoskiego (w górnej części srebrny półgryf na czerwonym tle, w dolnej szachownica niebiesko-złota), Hrabstwa Choćkowskiego (dwie skrzyżowane czerwone pałki i cztery czerwone róże na złotym tle),- Księstwa Bardzkiego (czarny gryf z ukośnym srebrnym pasem na złotym tle).

Przy okazji podkreślę że moim zdaniem przypisywanie Księstwu Wendyjskiemu (Słowiańskiemu obejmującymi Ziemie: Słupską, Darłowską, Sławieńską i Miasteczką) herbu- czerwonego gryfa z zielonym ukośnym pasem na srebrnym tle, a Księstwu Uznamskiemu (srebrnego gryforyba na czerwonym tle zwróconego w prawo jest błędem. Zapewne jest odwrotnie przez pomyłkę dawnych heraldyków. Tereny Księstwa Wendyjskiego przez blisko sto lat należało do rodziny Święców pieczętujących się srebrnym gryforybem wspiętym w prawo (a właściwie orłorybem wspiętym w prawo na czerwonym tle). Identyczny orłoryb znajduje się na awersie groszy w drugim polu na czteropolowej tarczy (1/24) talara bitych w darłowskiej mennicy w latach 1619-1621 przez księcia Bogusława XIV. Również książę Ulryk zwany darłowskim gdy objął w posiadanie Księstwo darłowskie 17 lutego 1621 r. również bił grosze z pięciopolową tarczą, gdzie na awersie w drugim polu tarczy znajdował się herb Orłoryba (zwanego przez Niemców Rybogryfem) dla ziem Księstwa Wendyjskiego. Tak czy owak Orłoryb z Wielkiego Herbu Pomorza ma tyle samo wspólnego z Księstwem Uznamskim, co Michał Anioł z Michałem Archaniołem. Aby to ostatecznie wyjaśnić powinni zająć się heraldycy znający się na historii Pomorza.

Leszek Walkiewicz